

ПРАВНИ ОДНОСИ У НАСЛЕДНИЧКОЈ ЗАЈЕДНИЦИ

1. ПОЈАМ НАСЛЕДНИЧКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Наследничка заједница је заједница или смесништво између више наследника једног оставиоца у наслеђеним добрима (*communio incidens*). Ова заједница обухвата све тестаменталне, законске и нужне наследнике једног оставиоца, тј. само лица која сукцедирају *per universitatem* на заједнички наслеђеној имовини, а не и кориснике из заоставштине, као што су: легатар и корисник налога или корисник располагања у дозвољене сврхе. Наследничка заједница настаје између било којих универзалних оставиочевих сукцесора на заједнички наслеђеној имовини. Из овога произлази да је за настанак наследничке заједнице неопходно постојање кумулативно два елемента: најмање два оставиочева наследника (санаследника) и заједнички наслеђена имовина. Уколико нема једног од ова два елемента онда нема ни наследничке заједнице. На пример, ако оставилац има два наследника (сина и ћерку) којима је целокупну своју заоставштину распоредио тестаментом тако да сину у наслеђе припада кућа и имање које се налази у селу а ћерци кућа која се налази у граду. У наведеном примеру неће настати наследничка заједница, иако оставиоца наслеђују два његова универзална сукцесора, јер нема заједнички наслеђене имовине зато што је оставилац својим тестаментом истовремено наредио како да поделе његову заосталу имовину. Наследници су дужни да поштују оставиочеву наредбу изражену у тестаменту о деоби наследства, уколико то не учине они ће бити недостојни за наслеђивање јер спречавају да се оствари оставиочева последња воља изражена у тестаменту. Иста ситуација наступа и кад је оставилац тестаментом наследнику тачно одредио које му ствари и права из заоставштине припадају у наслеђе или на име нужног дела. Тако постављени наследник не улази у наследничку заједницу, него само они наследници чији наследни делови нису тачно опредељени. Наследник коме је наследни део тачно опредељен у одређеним стварима и правима тестаментом не учествује у деоби заоставштине *pro parte*, већ постоје титулар тих ствари и права одмах у моменту отварања наслеђа и може с њима да располаже не тражећи никакву сагласност осталих санаследника.

Оставиочева заоставштина прелази на све његове наследнике од момента отварања наслеђа исто онако (у начелу) како су права и обавезе које сачињавају заоставштину припадале оставиоцу. Стога је правни положај санаследника специфичан, јер се сви они истовремено налазе у положају оставиочевог наследника, односно оставилац је једно лице а наследника има неколико. Одатле произлази потреба да њихови односи у положају санаследника буду посебно уређени, како међусобни, тако и према трећим лицима.

Римско право је уређивало ове односе по систему сувласништва. Сваки санаследник представља оставиоца само *pro parte* и сва дејства стицања

наслеђа делују према њему сразмерно његовој квоти, тј. он може да располаже и управља својим наследним делом као сувласник. Санаследнику припада онолики део сваког права и обавезе које чине заоставштину колико одговара величини његовог аликвотног дела наследног права. Санаследник се сматра сувласником на свим добрима из заоставштине (сoproprietas). Одступање постоји само ако се ради о недељивој ствари. Он је поверилац у величини свог наследног дела, а исто тако и дужник у тој сразмери, што ће рећи, када има неколико наследника истог оставиоца, онда управљање, коришћење и располагање наследством регулисано је нормама о сусвојини. Римски систем сувласништва прихватио је АГЗ и Грађански законик Мађарске из 1959. године.

Многа савремена наследноправна уређења напустила су римски систем сувласништва, те су тај проблем решила по систему наследничке заједнице санаследника на заједнички наслеђеној имовини (немачко, швајцарско, српско). По том систему, наслеђена права и обавезе не цепају се на аликвотне делове, него се у погледу њих успоставља правна заједница међу санаследницима. Кроз постојање те заједнице ствара се међу оним што је било оставиочево таква веза да се за трећа лица услед оставиочеве смрти готово ништа није изменило, иако сада права и обавезе уместо једном лицу (оставиоцу) припадају неколицини (санаследницима).

По Закону о наслеђивању Србије када оставиоца наслеђују неколико лица, међу њима настаје наследничка заједница. Ова заједница постоји од момента отварања наслеђа и траје док се не изврши деоба међу санаследницима истог оставиоца. Наследничка заједница је правна заједница санаследника у погледу сваког од наслеђених права и у погледу сваке од наслеђених обавеза (чл.142-147. ЗН Србије).

У погледу правне природе наследничке заједнице постоје многе контраверзе у правној литератури, а и у судској пракси. Оне углавном потичу од дубоко укоренењеног схватања о положају санаследника по римском систему сувласништва.

О наследничкој заједници постоје неколико концепција, међу којима је најпознатија Гиркеова¹. Према овој концепцији, титулар "наследничке заједнице" или "својине заједничке руке"² је увек скуп више лица, као нарочита врста правног субјекта - sui generis, који није ни физичко ни правно лице. Од физичког лица се разликују по томе што обухвата више физичких личности, а од правног по томе, што је модерно правно лице независно од физичких лица која га сачињавају и има посебну имовину од имовине тих физичких лица чега овде нема.

Полазимо од тога да наследничка заједница међу санаследницима истог оставиоца настаје на основу закона, у моменту отварања наслеђа, а без обзира на то да ли они знају да су наследили и без обзира на то зна ли поједини санаследник да није наследио сам, него да су с њим наследили и други.³ У моменту отварања наслеђа између свих њих настаје заједница у

1 Види: Girke, O. - Deutsches Privatrecht, Bd.I, Leipzig, 1905, стр. 375-392, и Бд. II, Leipzig, 1905, стр. 49. и сл.

2 Својина заједничке руке је установа германског права преузео ју је немачки БГБ и нека друга савремена права.

3 Не бисмо се могли сложити с тврђом N.Gavelle да "Кад год оставитеља симултано наследи неколико особа, међу њима настаје заједница. Заправо, настају две заједнице - једна у погледу наслеђених права, а друга у погледу обавеза." (Види: Gavelle, N. - Правни положај наслједника, Загреб, Чаковец, 1983, стр.71. и Gavelle, N. - Наслједно право,

погледу сваког од наслеђених права и у погледу сваке од наслеђених обавеза чији су субјекти сви санаследници. Наследничка заједница не постаје само самостални субјект, правно лице (различито од појединих санаследника), него је њен субјект сложен од свих санаследника. У својству учесника у наследничкој заједници санаследници се називају - заједничари. Затворен је круг учесника у наследничкој заједници и ограничен само на санаследнике (заједничаре) уз искључење сваког другог лица које није наследник истог оставиоца. Сваки од заједничара има део у наследничкој заједници. Права и обавезе у погледу којих постоје заједница - заједничка су, па се не могу спојити с оним што припада поједином заједничару; њему припада само удео у наследничкој заједници у погледу тих права и обавеза. Само посредством његовог учествовања у заједници припадају му та заједничка права и обавезе.

Наследничка заједница претпоставља заједницу санаследника истог оставиоца на заједнички наслеђеној имовини. Закон о наслеђивању Србије не одређује правни карактер наследничке заједнице, већ само одредбама чл. 143. ст.1. одређује да наследници до деобе управљају и располажу наследством заједнички. У односу према трећим лицима они се скупа сматрају као једно лице и одговарају за оставиочеве обавезе солидарно (један за све и сви за једног) а у свом међусобном односу они су, у сразмери њихових наследних делова, овлашћени и обавезни.⁴ Стога у нашој правној теорији влада мишљење да је наследничка заједница по својој правној природи заједница санаследника истог оставиоца на заједнички наслеђеној имовини и да се на њу не могу примењивати одредбе о сувојини, него одредбе о заједничкој имовини.⁵ Да је у Закону о наслеђивању Србије заиста преузет систем заједничке имовине санаследника видимо из одредаба чл. 143. ЗН Србије и наслова уз тај члан који говори о "наследничкој заједници". Санаследници сви заједно управљају и располажу наследством, наследничком заједницом као целином, док се не изврши деоба међу санаследницима. Поједини санаследник не може самостално да управља и располаже својим наследним делом док постоји наследничка заједница, осим у корист другог санаследника.⁶ Уколико санаследник жели да самостално управља и располаже својим наслеђем, он то може да оствари само ако се изврши деоба наслеђа између санаследника.⁷ Погрешно је мишљење да се наследничка заједница правноснажним решењем о наслеђивању претвара у сувласничку заједницу и да су санаследници сувласници на заједнички наслеђеној имовини. Стога сматрамо да не постоје два стадијума и интервали од момента настанка до момента престанка наследничке заједнице.⁸ Правноснажно решење о наслеђивању има у материјалном погледу само декларативан карактер; њиме се само утврђују права која је наследник

Загреб, 1986, стр. 255). Када би та тврдња била тачна, онда се покази од тога да заоставштина садржи само права а не и обавезе, а то није случај јер заоставштину сачињава све оно што је оставиоцу припадало у правним односима у моменту његове смрти иако је имао обавезе и оне улазе у састав заоставштине.

4 Види одредбе чл.140. ст.3.и 4. Закона о наслеђивању Србије.

5 Види: Креч-Павић, Коментар закона о наслеђивању (са судском праксом), Загреб, 1964, стр.513; Марковић, С. - Наследно право, Београд, 1981, стр. 325.

6 Види одредбе чл.144. Закона о наслеђивању Србије.

7 Види одредбе чл.143. и чл. 142. Закона о наслеђивању Србије.

8 Види о томе: Благојевић, Б. - Антић, О. - Наследно право, Београд, 1988, стр. 399-401. и Сворцац, С. - Ђорђевић, В. - Наследно право, Београд, 1990, стр. 201-212.

(санаследник) имао у тренутку отварања наслеђа, а не врши се никаква деоба наследства између санаследника утврђивањем наследних квота од целокупне оставиоачеве заоставштине.

У праву се уопште сматра да је свака имовинска заједница приватног права привременог карактера, да компликује правне односе и кочи промет, да је тешка за управљање и да је као таква неповољна за рационално искоришћавање добара која припадају тој заједници. Отуда сва законодавства садрже прописе којима олакшавају ликвидацију таквих заједница. Основни принцип који гарантује ову ликвидацију јесте незастарелост и неопуштивост права на деобу. Усвајајући и сам то традиционално правно правило, Закон о наслеђивању Србије је у чл. 142. прокламовао да наследник може захтевати деобу наследства кад год хоће, уз једно ограничење да то не буде "у невреме."

2. УПРАВЉАЊЕ НАСЛЕДНИЧКОМ ЗАЈЕДНИЦОМ

Наследством као заједничком имовином санаследника управљају сви санаследници заједно, без обзира на величину и вредност њихових наследних делова (квота) у наследничкој заједници.⁹ Ниједан санаследник није овлашћен да сам управља добрима у наследничкој заједници, него једино заједно са свим осталим санаследницима. Ако би неки од санаследника управљао сам (или заједно још са неким, али не са свим санаследницима), повредио би тиме права осталих санаследника (заједничара). Из овога произилази да је за све акте управљања (пословања или заступања) који се предузимају у вези са заједнички наслеђеном имовином потребан једногласан споразум свих санаследника.

Захтев за једногласним споразумом свих санаследника код доношења одлука може бити препрека ефикасном управљању наследничком заједницом. Зато сваки санаследник (заједничар) може захтевати деобу наследства у свако доба осим у невреме.¹⁰ Законодавац је управо пошао од тога да наследничку заједницу треба што пре ликвидирати како би се обезбедила ефикасна управа наслеђеним добрима, па је конституисао право на деобу наследства од момента отварања наслеђа које не застарева.

Уколико не дође до ликвидације наследничке заједнице у односима између санаследника примењује се режим управљања наследничком заједницом предвиђен законом. Тако, санаследници могу неко лице поставити за управитеља да би у њихово име управљао наследством. За управитеља могу поставити било које лице, па и неког санаследника. Санаследници (заједничари) ће притом одредити границе управитељевог делокруга. У тим границама управитељ ће управљати у име свих њих, а о ономе што му нису ставили у делокруг могу и даље одлучивати сви санаследници једногласно. О постављању управитеља, избору управитеља наследничке заједнице, као и о границама његовог управитеља, одлуку доносе сви санаследници једногласно. Они могу касније ту одлуку изменити или опозвати, али опет једногласном одлуком свих санаследника.

Ако санаследници не могу да постигну споразум у погледу управљања наследством, онда је сваки од санаследника овлашћен да захтева да суд

9 Види одредбе чл.143. Закона о наслеђивању Србије.

10 Види одредбе чл.142. Закона о наслеђивању Србије.

постави управитеља. Суд за управитеља наследства може поставити неко треће лице, а може и неког од санаследника. У овом случају суд може поставити једног управитеља који ће за све њих управљати наследством, или одредити сваком наследнику део наследства којим ће он управљати (чл.143. ст.2 ЗН Србије). Управитељ кога је поставио суд овлашћен је извршавати све нужне послове (оне које би морао предузети и сваки наследник, а да то не буде *pro herede gestio*).¹¹ У Закону о наслеђивању Србије нису прецизно одређене компетенције управитеља наследничке заједнице када га поставља суд. Због тога се осећа несигурност у судској пракси. Може се приметити да судови признају управитељу наследства оне компетенције које припадају стараоцу заоставштине.¹²

Код тестаменталног наслеђивања послове управљања у име наследника врши извршилац тестамена, ако га има.¹³ Ако нема извршиоца тестамена а санаследници (заједничари) се не сложе о управљању наследством, суд ће, на захтев једног од њих, поставити управитеља који ће за све њих управљати наследством, или ће одредити сваком наследнику део наследства којим ће он управљати.

Ако нема извршиоца тестамена, а санаследници (заједничари) су малолетни или неспособни или непознати или непознатог боравишта, онда је суд дужан да постави привременог стараоца заоставштине који је овлашћен да у име наследника управља наследством (да тужи и буде тужен, да наплаћује потраживања и исплаћује дугове, и уопште да заступа наследника).¹⁴

Управитељ наследничке заједнице има положај и једнака права као извршилац тестамена (чл. 97-99. ЗН Србије) до свршетка оставинске расправе. После завршене оставинске расправе управитељ је пуномоћник наследника, без обзира што га је поставио суд.¹⁵

По мишљењу професора Финжгара, управитељ наследства не може бити тужен нити тужити у име наследника. То могу само сви наследници заједно.¹⁶ Управитељ за свој рад одговара наследницима и њима полаже рачун. Он има право на накнаду трошкова у вези са вршењем послова управљања наследством и право на награду приликом полагања рачуна наследницима. Приликом полагања рачуна, санаследници сви или само неко од њих могу да стављају приговор на рад управитеља наследства, и да траже његову одговорност за накнаду штете, ако није поступао као добар домаћин (*bonus pateris*).

Управитељ наследства је дужан да обавља дужност по закону и да се придржава једногласних наредби санаследника о делокругу управљања наследством. Он је овлашћен, да и без посебног пристанка санаследника, врши све послове текуће управе.¹⁷ Ако правни посао не спада у делокруг његовог редовног рада, а ни међу овлашћења из чл. 143. ст.4. Закона о наслеђивању Србије, о обављању таквог посла морају одлучити сви санаследници једногласно (на пример, у случају предузимања ванредних мера

11 Види одредбу чл.133. ст.2. Закона о наслеђивању Србије.

12 Види одредбе чл.129. Закона о наслеђивању Србије.

13 Одредбе чл.143. ст.2. треба довести у везу са одредбама чл.96-99. Закона о наслеђивању Србије које се односе на извршиоца тестамена.

14 Види одредбе чл.129. Закона о наслеђивању Србије.

15 Види о томе: Креч-Павић. - *op. cit.*, стр.515.

16 Финжгар, А. - *Sodediži*, Правник, 9-10/57, стр.377.

17 Види одредбу чл.133. ст.2. Закона о наслеђивању Србије

управе, промене културе земљишта или акте располагања). Остала располагања наслеђем управитељ може да предузме само ако има сагласност свих санаследника или ако је на то био овлашћен тестаментом или ако има одобрење суда. Ово одобрење суд може дати само ако је располагање потребно ради исплате трошкова (на пример, око пописа и процене наследства, сахране оставиоца, едикталног поступка и сл.) или отклањања какве штете.

3. РАСПОЛАГАЊЕ НАСЛЕЂЕМ У НАСЛЕДНИЧКОЈ ЗАЈЕДНИЦИ

Наследничка заједница настаје увек када једног оставиоца наслеђују најмање два лица као санаследници. Та заједница међу њима настаје на основу закона у моменту отварања наслеђа ипсо иуре. Сваки од санаследника има део у заједничкој наслеђеној имовини. То је оно што одговара његовом наследном делу, односно његовом аликвотном делу наследног права. Наслеђена права су заједничка, па се не могу непосредно спојити с имовином појединог санаследника. Санаследнику непосредно припада само део у наследничкој заједници, а посредством његовог учествовања у наследничкој заједници припадају му та заједничка права. Док траје та заједница наслеђених права поједини санаследник не може самостално да располаже својим наследним делом, осим у оквиру наследничке заједнице. Наиме, дозвољено је сваком санаследнику да уступи или пренесе свој наследни део другом санаследнику, односно санаследницима.

Сваки од санаследника може свој наследни део уступити или пренети на другог санаследника односно санаследницима у току оставинске расправе или ван оставинске расправе (било пре или после завршене оставинске расправе до деобе).

У току оставинске расправе то се чини, по правилу, у облику наследничке изјаве о одрицању од наслеђа у корист одређеног санаследника. Одричање у корист одређеног санаследника не сматра се као одрицање од наслеђа (чл. 134. ст.2 Закона о наслеђивању Србије). Таква наследничка изјава има двојако значење: да је наследник прихватио наслеђе и да је свој наследни део у наследничкој заједници понудио санаследнику односно санаследницима. С обзиром да изјава о одрицању од наслеђа у корист одређеног санаследника нема карактер изјаве о одрицању од наслеђа, то постоји могућност потпуног или делимичног уступања наследног дела одређеном санаследнику, односно санаследницима. Да би уступање наследног дела између санаследника било пуноважно потребно је да је изјава о одрицању од наслеђа у корист одређеног санаследника дата оставинском суду¹⁸ и да санаследник прихвати уступљени му наследни део.¹⁹ Ирелевантно је да ли је уступање наслеђа са накнадом или без накнаде, пошто је то интерни однос даваоца изјаве и санаследника коме се врши уступање. Међутим, санаследник коме је уступљено наслеђе дужан је да плати порез на уступљено наслеђе као поклон, по стопи која одговара степену сродства између њега и уступиоца.²⁰

18 Одричање од наслеђа у корист одређеног санаследника је пуноважно иако је изјава дата пред стручним сарадником суда а не пред судијом. (Врховни суд Југославије, Рев. 361/69, од 17.12.1969. Збирка судских одлука 1970, св.2. одлука 131.)

19 Види: Окружни суд Славонска Пожега, Гж-680/75. од 14.10.1975, Преглед НЗ, бр.9/76.

Уступањем свог наследног дела не сматра се да је уступилац тиме уступио своје субјективно наследно право. уступилац и даље задржава својство наследника и одговара за обавезе које га терете као наследника.²¹ Супротно од овога професор Финжгар²² сматра да се код уступања наследног дела другом санаследнику ради о универзалној сукцесији, па да уступилац тиме престаје бити наследник и излази из наследничке заједнице. И поред тога он сматра да такав уступилац, ипак, одговара оставиочевим повериоцима у својству наследника као да није било уступања. У оцени ових супротних ставова полазимо од одредбе чл. 134.ст.2. Закона о наслеђивању Србије којим се одређује да се изјава о уступању свог наследног дела санаследнику не сматра као одрицање од субјективног наследног права, па сматрамо да се овде не ради о универзалној сукцесији уступиоцевог наследног права.

Ван оставинске расправе (било пре или после оставинске расправе) сваки наследник може пренети свој део у наследничкој заједници, потпуно или делимично, само санаследнику на основу уговора о преносу наследног дела (чл.144.ст.1. и 2. Закона о наслеђивању Србије).

На основу уговора о преносу део у наследничкој заједници се преноси с једног санаследника на другог. Из овог произилази да стране уговорнице могу бити само санаследници истог оставиоца (наследничка заједница је специфична заједница санаследника, а не лица која нису оставиочеви наследници).²³

Да би уговор о преносу наследног дела био пуноважан, осим што треба да буду испуњене опште претпоставке за важност уговора, још је потребно да буде закључен у писменом облику и оверен од стране суда (чл.144. ст.2. ЗН Србије)²⁴ Садржина уговора је преношење наследног дела у наследничкој заједници са једног санаследника на другог. Наследник може свој наследни део пренети једном санаследнику, или на више њих или на све остале санаследнике, потпуно или делимично, са накнадом или без накнаде.

Ако је наследник пренео свој наследни део (делимични или потпуно) другом санаследнику, њему се наследни део у тој наследничкој заједници смањило или потпуно престао, док се део другог санаследника за толико повећао. Санаследник који је цео свој наследни део пренео другом санаследнику (или санаследницима), на тај начин престао је бити члан наследничке заједнице у погледу пренетог наследног дела, тј. престао је бити санаследник (заједничар). Преносом наследног дела на неког санаследника само се мења унутрашњи однос између санаследника. Наследничка заједница остаје и даље међу њима све док се не изврши деоба наслеђа. Међутим, она ће престати да постоји, тек ако после преноса наследних делова остане само један од санаследника. Санаследник који је пренео свој наследни део, потпуно или делимично, другом санаследнику (или санаследницима) тиме не губи своје наследно право; он и даље одго-

20 Види одредбе чл. Закона о порезима грађана на поклоне и наслеђе Србије.

21 Види о томе: Креч-Павић. - оп. цит., стр.519.

22 Види о томе: Финжгар, А. - оп. цит., стр. 378-379.

23 Наследник не може свој наследни део пренети легатару или кориснику налога ако истовремено они нису и оставиочеви наследници.

24 Пуноважност уговора о преносу наследног дела довољна је редовна судска овера коју врши одређени судски службеник. Не тражи се да код ове овере учествује судија. Међутим, ову оверу не може вршити ниједан други орган који је иначе овлашћен за овере потписа, рукописа, преписа, фотокопија и сл.

вара за све обавезе које га терете као оставиоачевог наследника.

4. ПРАВНИ ПОЛОЖАЈ САНАСЛЕДНИКА ПРЕМА ТРЕЋИМ ЛИЦИМА

У правним односима према лицима изван наследничке заједнице (трећим лицима) санаследници наступају само заједно - као да су једно лице. Право располагања заједнички наслеђеном имовином имају само сви наследници заједно (односно управитељ наследничке заједнице у њихово име у оквиру својих овлашћења). Исто су тако једино сви санаследници заједно активно и пасивно легитимисани у поступцима који се у погледу заједничких добара воде пред судовима, управним и другим органима. Изузетно, ако постоји спор између појединог санаследника с једне и осталих санаследника с друге стране, тај санаследник неће моћи да се појави и на једној и на другој страни, него на противној страни биће само сви остали санаследници. Из заједнички наслеђене имовине могу своја потраживања принудно намиривати само они повериоци који имају извршни наслов против оставиоца или против свих санаследника заједно; из заједнички наслеђених добара не могу се намиривати они оставиочеви повериоци који имају извршни наслов само против појединог наследника, јер се наследничка заједница у односу према трећим лицима појављује под заједничким именом (било под именом свих санаследника, уз назначење да се ради о наследничкој заједници; било под именом - наследничка заједница иза одређеног оставиоца, било под оставиоачецим именом).²⁵

Из овога произилази да сви санаследници заједнички једногласно и пре деобе наследства, док траје наследничка заједница, могу уступити или пренети на треће, које није санаследник, целокупно или одређени део наследства или поједине ствари или права која представљају једну целину. Закон о наслеђивању нема прописа о облику у коме се наследство као целина или делимично може уступити или пренети пре деобе на трећа лица која нису оставиочеви санаследници. Мишљења смо, да би се аналогно могла применити правила о облику уговора којим се уступа или преноси наследни део у наследничкој заједници на другог санаследника (чл. 144. ЗН Србије). Такав уговор мора бити судски оверен.

Сваки санаследник може да располаже својим наследним делом у наследничкој заједници и пре деобе према трећим лицима која нису санаследници и то како тестаментом (што и није спорно, јер се правним пословима *mortis causa* може располагати и делом заједничке имовине), тако и путем уговора интер vivos. Али када је у питању располагање наследним делом из наследничке заједнице према трећим лицима путем уговора, Закон о наслеђивању Србије одредбама чл.144. ст.3. одређује да "уговор наследника са лицем које није наследник само обавезује наследника да по извршеној деоби преда свој наследни део саговорнику, њиме саговорник до деобе не добија никакво друго право." Из овога произилази да уколико санаследник свој наследни део уступи трећем лицу, то треће лице тиме не стиче никакво право у наследничкој заједници, него само према свом сауго-

25 Види о томе: Павић, Ђ. - Евидентирање наследничке заједнице у земљишним књигама, Земљишна књига, 7-9/56, стр.121. Наследничка заједница се не уписује у земљишним књигама као самостални носилац права. У земљишним књигама само се врши забележба у власничком листу Б уз назнаку да се ради о наследничкој заједници.

варачу, односно њихов уговор неће моћи да се изврши до деобе наследства. Такав уговор само обавезује наследника да по извршеној деоби преда свој наследни део другој уговорној страни и обрнуто, овај други нема до деобе никакво друго право. Али, ако би санаследник намерно одуговлачио са деобом у циљу избегавања испуњења уговора, његов саговорник би могао да захтева раскид уговора и накнаду штете. То говори да овај уговор има само облигационоправно дејство. На тај начин законодавац је потпуно заштитио наследничку заједницу од уласка трећих у њу.

5. ПРАВНИ ПОЛОЖАЈ САНАСЛЕДНИКА ПРЕМА ОСТАВИОЧЕВИМ ПОВЕРИОЦИМА

С обзиром на то да је сваки од санаследника и оставиочев наследник, то су на њега прешле и све оне обавезе које су остале после оставиочеве смрти, па је сваки санаследник уместо оставиоца дужник сваке од тих обавеза. Специфично је само то, што је свака оставиочева обавеза прешла на све санаследнике. Тако, у погледу сваке од оставиочевих обавеза које су прешле на његове наследнике постоји заједница дужника - санаследника. Сви санаследници заједно су солидарни дужници за сваку оставиочеву обавезу која је прешла на њих. Заједница која постоји у погледу сваке наслеђене обавезе међу санаследницима као дужницима омогућује повериоцу да испуњење чинидбе потражује од било којег санаследника. Сваки санаследник дугује повериоцу испуњење целе наслеђене обавезе. То, мешутим, не значи да је помакнута граница личне одговорности наследника за оставиочеве дугове; сваки санаследник је наследник, па се на њега односи правило о ограничењу наследникове личне одговорности. Наследник одговара за дугове оставиочеве до висине вредности наслеђене имовине.²⁶ Солидарност која *ex lege* постоји међу санаследницима као дужницима оставиочеве обавезе, не укида границу одговорности сваког од њих. Зато, када је правни положај наследника јединствен, сваки поједини санаследник одговара за оставиочеве дугове *pro viribus hereditatis*, али не преко висине вредности свог наследног дела, без обзира да ли је извршена деоба наследства (чл.140. ст.4. Закона о наслеђивању Србије). Поверилац може од појединог санаследника наплатити већи део обавезе него што је његов део обавезе у интерном односу међу санаследницима, али је то могуће једино у границама оне вредности коју је санаследник стекао наслеђивањем.²⁷ А ако правни положај наследника није јединствен, него је оно што је наследио одвојено од осталих права и обавеза санаследника, санаследници одговарају за наслеђене обавезе *cum viribus hereditatis*, дакле само наслеђеним имовинским правима.

У интерном односу између санаследника, наслеђена обавеза се дели међу све њих. Свака од наслеђених обавеза дели се међу санаследницима првенствено онако како је оставилац одредио тестаментом, а ако такве тестаменталне одредбе нема, онда се међу санаследницима дугови деле сразмерно њиховим наследним деловима (чл.140.ст.4. Закона о наслеђивању

²⁶ Види одредбе чл.140. Закона о наслеђивању Србије.

²⁷ Ако тужбом којом се тражи од наследника исплата оставиочевог дуга нису обухваћени сви наследници, то може бити на штету повериоца, а не наследника. (ВСХ, Гж-403/64 од 19.3.1964.).

Србије).

Ако неки од санаследника испуни већи део обавеза него што одговара његовом наследном делу, он има право да се регресира од осталог санаследника - од сваког за онолики део подмирене обавезе колики отпада на односног санаследника (чл.423. и чл.424. Закона о облигационим односима).

6. ПРЕСТАНАК НАСЛЕДНИЧКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Наследничка заједница не мора се трајно одржати ни међу свим санаследницима, нити у погледу свих наслеђених права.

За сваког појединог санаследника престаје наследничка заједница онда када он престане имети део у наследничкој заједници (мада може и даље постојати заједница међу осталим санаследницима).

Наследничка заједница потпуно престаје:

1. ако се између санаследника изврши деоба наследства;
2. када сви санаследници своје наследне делове уступе или пренесу једном санаследнику; и
3. када пренесу (отуђе) целокупно наследство неком трећем лицу које није наследник.

У погледу неког права престаје наследничка заједница тек у случају ако је то право престало припадати санаследницима, зато што је пропало или је уступљено или пренето на лице које није санаследник. То што је наследничка заједница у погледу једног или више наслеђених права престала, не повлачи за собом престанак наследничке заједнице у погледу осталих права. У погледу сваког од тих права постоји међу санаследницима наследничка заједница тако дуго док потпуно не престане на који од горе наведених начина.²⁸

28 Према Закону о наслеђивању Македоније наследничка заједница траје до правноснажности решења о наслеђивању, а после тога се претвара у заједницу сувласника између санаследника. Види одредбе чл.148. Закона о наслеђивању Македоније. Проф. Марковић с правом приговара том решењу македонског права јер оно овај учинак веже за правноснажност решења о наслеђивању, иако то решење има само декларативан карактер. (Види о томе: Марковић, С. - Наследно право, Београд, 1981, стр. 326).

LES RAPPORTS JURIDIQUES DANS L'INDIVISION HÉRÉDITAIRE

- Résumé -

Selon le droit serbe, l'indivision héréditaire est une communauté juridique des cohéritiers du même du cujus vu tout droit et toute obligation hérités. Elle se forme depuis le moment de l'ouverture de la succession (delatio hereditatis) et dure jusqu'à ce que le partage parmi les cohéritiers du même de cujus soit exécuté. Jusqu'au partage les héritiers gèrent l'héritage et en disposent en commun (Art. 143 de la loi sur les succession de Serbie). Il en provient que l'indivision héréditaire est beaucoup plus forte que la communauté des copropriétaires en donnant une garantie beaucoup plus grande aux héritiers dans leurs relations mutuelles et aux créanciers du défunt que la copropriété ordinaire. Gérer l'héritage en commun cela veut dire le gérer par un accord unanime. Si les héritiers ne peuvent pas tomber d'accord, alors on nomme curateur de la succession, ou à la rigueur on procède au partage.

Le curateur peut être chaque personne, même l'un des héritiers. Il peut disposer des biens héréditaires, mais seulement sous les conditions suivantes: lorsqu'il est fondé de pouvoir ou réparer quelque dégât sur la succession; s'il a l'autorisation du tribunal.

Etant donné que l'indivision héréditaire est beaucoup plus solide et complexe que la copropriété, on n'y admet pas l'entrée d'une tierce personne car les rapports entre les héritiers s'en compliqueraient encore davantage. Pour exclure cette possibilité le législateur serbe a prévu deux mesures:

a) l'héritier peut transmettre avant le partage sa part héréditaire, complètement ou partiellement, seulement au cohéritier;

b) si l'héritier cède sa part héréditaire à une personne hors de l'indivision héréditaire, cette personne n'y acquiert aucun droit; le seul droit qui lui est dû c'est que la part héréditaire après le partage exécuté lui sera transmise par le cohéritier (le cédant).

On trouve dans la doctrine juridique et la jurisprudence serbes de différentes conceptions de la situation des héritiers dans leur indivision. Ces conceptions sont exposées dans cet écrit. Les différences en proviennent généralement de la conception profondément invétérée de la situation des héritiers selon le système romain de la copropriété. On identifie souvent la situation des héritiers dans l'indivision héréditaire avec celle- la dans la communauté des copropriétaires.

